

E

Slotbeschouwing

Christin Grossmann

Jaap en Anja Veerman (2)

Pas in de loop van de dag wordt duidelijk waar het lichaam van Lennart is. De familie Veerman krijgt de mededeling dat hun zoon in De Heel is. Zij gaan daar naar toe en mogen aan het einde van de middag hun zoon zien.

Ter plaatse komen zij tot de ontdekking dat er al sectie op het lichaam heeft plaatsgevonden. De familie staat voor raadsels: waarom wist niemand waar hun zoon was, waarom wordt er sectie verricht, waarom wordt er niets aan de ouders gevraagd en waarom worden ze door niemand over deze hele procedure geïnformeerd? De aanwezigen in De Heel zwijgen. De enige toezegging is dat het lichaam van hun zoon dezelfde avond nog door de begrafenisondernemer thuis zal worden gebracht.

Wanneer ze terugkijken op deze ervaringen is het voor Jaap en Anja nog steeds niet duidelijk waarom de informatievoorziening niet beter is geregeld. Anja geeft toe dat ze deze informatie de eerste dagen eigenlijk niet wilde weten, maar zo langzamerhand heeft ze wel behoefte aan deze gegevens. De huisarts is inmiddels ingeschakeld om een nadere toelichting op de sectierapporten te geven. Jaap wilde het wèl weten, maar constateert dat je overal zelf achteraan moet. Er zijn te weinig mensen en momenten waarop de nabestaanden hun vragen kunnen stellen. Wat dat betreft is het zwaar en ziet het er somber uit voor de familie. Anja kan haar studie niet afmaken en op dit moment kan ze haar werk niet doen (Ziektewet). Jaap heeft de draad weer opgepakt en treedt weer met zijn band op. Dat valt niet mee. Zeker op de stillere momenten keer steeds de vraag weer terug wat hun zoon die avond allemaal heeft meegemaakt en wat er allemaal is gebeurd. Stukje bij beetje vertellen de vrienden van Martijn en Lennart wat zij die avond hebben meegemaakt. Het verhaal is nog niet af. Het blijft de vraag of op alle vragen wel beantwoord gaan worden.

De politieke partij VD-80 is in al die jaren dat de tekortkomingen bij café 't Hemeltje speelden aan het bewind geweest. Zij hebben naar de slachtoffers toe geen enkele vorm van consideratie getoond. Jaap en Anja kenden de eigenaar van café 't Hemeltje voor de ramp als een hebzuchtige en koelbloedige zakenman en zeiden hun zoons geen geld te willen geven als zij uit gingen naar zijn bars om deze man nog rijker te maken. Beide jongens waren studenten en vooral Lennart was nog geen uitgaanstype. Ook heeft een vriend van Lennart op oudejaarsavond nog de tralies voor de ramen in café 't Hemeltje opgemerkt en zei: "Als hier brand uitbreekt, kunnen we er niet uit.

Eigenaar Jan Veerman heeft naar de ouders van de overleden slachtoffers toe geen medeleven of berouw getoond. Hij heeft zelfs tijdens de rondleidingen na de ramp in café 't Hemeltje de meest kwetsende dingen gezegd over het slachtoffer. Hiervan is Piet Reijers van het Anker (informatiecentrum) op de hoogte en er is ook aangifte gedaan bij de politie. De eigenaar is bekend met drugs. Zowel de Wirwar, De Blokhut en 't Hemeltje stonden al lang bekend om het hoge drugsgebruik. Martijn, de zoon van Jaap en Anja, bevestigt dit met eigen ogen gezien te hebben. Zelfs van achter de bar werd in drugs gedeald. In heel Volendam is bekend dat de politie zelden ingreep.

De ouders van de overleden kinderen zijn zeer verbolgen over het feit dat Jan Veerman van plan is de Wir Warbar en De Blokhut te heropenen. Deze plek is zo verweven met de dood van hun kinderen, dat het in hun ogen mensonwaardig is deze plek te onteren met drugs en drank. Er is een verzoek ingediend bij burgemeester Bulte, de Wir Warbar in een monument te veranderen zoals in Göteburg en een bar op een andere plek op te bouwen. Dit wordt gesteund door de burgemeester zelf, de Stichting Slachtoffers Nieuwjaarsbrand Volendam, doktoren, psychologen, heel veel brandslachtoffers en hun ouders. Er is na de ramp toegezegd de ouders van overleden kinderen in Göteburg in contact te brengen met de ouders van overleden kinderen in Volendam. Hier is tot op heden niets van vernomen.

Slotbeschouwing

Het beeld dat opdoemt is niet best. Een eigenaar die door de jaren heen zijn eigen weg gaat en zich daarbij aan de overheid weinig gelegen laat liggen. Een eigenaar ook die er geen blijk van geeft zijn verantwoordelijkheid voor zijn gasten goed te verstaan.

Een gemeente die vanaf 1992 de door de gemeenteraad opgelegde taak niet uitvoert (gebruiksvergunningen), geen controle uitoefent en vanzelfsprekend dus ook niet aan handhaving toekomt. Een gemeente ook die in 2000 wanneer blijkt dat er echt van alles mis is, niet tot een adequate reactie (een gebruiksbeperking in afwachting van bouwkundige verbeteringen) komt.

Dan gaat het vreselijk mis tijdens de nieuwjaarsnacht en de gevolgen zijn verschrikkelijk. En weer moeten we vaststellen dat het crisismanagement onvoldoende is voorbereid en geoefend, dat bepaalde functies binnen de rampenorganisatie niet zijn ingevuld. Zeker, er worden door alle betrokkenen grote inspanningen verricht, maar van een multidisciplinair functionerende organisatie is geen sprake. We moeten er niet vreemd van opkijken dat dit door velen als een onthutsend beeld wordt ervaren. Is het vreemd dat er mensen zijn in Volendam die in dit kader spreken van gemakzucht en nalatigheid. Er is opnieuw veel vertrouwen verloren gegaan. Het zal nu heel veel inzet vragen om dat vertrouwen te herstellen.

Is het voor het eerst dat we tot deze bevindingen moeten komen? Helaas moet het antwoord opnieuw ontkennend zijn. De afgelopen 10 jaar is er een aantal keren vastgesteld dat er grote achterstanden zijn in het verstrekken van gebruiksvergunningen en dat controle en handhaving te wensen overlaten. We wisten het dus.

In Nederland en daarbuiten hebben branden plaatsgevonden waaruit we lessen hadden kunnen trekken. Er zijn vaak rapporten gemaakt, maar ze hebben niet de aandacht gekregen die ze verdienen.

In de evaluaties van rampen en incidenten komt keer op keer het beeld naar voren dat de rampbestrijdingsorganisatie nog altijd in opbouw is.

Maar voor de rampenbestrijding is een volledig functionerende en effectieve multidisciplinaire organisatie die voldoende geoefend is en waarbij helder is wie welke rol vervult, een absolute noodzaak. Iedere keer opnieuw moeten we vaststellen dat het daaraan schort.

De verzuchting "leren we het dan nooit?" is hier op zijn plaats.

Al snel na de nieuwjaarsnacht kwamen bij betrokkenen de vragen. Hoe kan dit? Wat is de oorzaak? Had deze ramp niet voorkomen kunnen worden? Wie is verantwoordelijk? Wat leren we hiervan? Vragen waarop de Commissie in dit rapport heeft getracht een antwoord te geven. Een antwoord dat duidelijk maakt dat taken die vervuld moeten worden door individuen of

organisaties vaak niet of te weinig zijn waargemaakt, dat verantwoordelijkheden voor de uitoefening van die taken niet zijn genomen en ook dat we hardleers zijn.

De wijze waarop de taken zijn uitgevoerd en de verantwoordelijkheden daarbij zijn ingevuld is door de Commissie zo zorgvuldig mogelijk aangegeven. De Commissie vervult echter noch een rol in justitiële processen noch is de Commissie gerechtigd om de taak van de controlerende organen (gemeenteraad, provinciale staten of het parlement) te vervullen. De Commissie heeft het wel tot haar taak gerekend om een reconstructie te maken.

Bij de presentatie van het Tussenrapport, waarin het algemene beeld over vergunningverlening, controle en handhaving op het terrein van de brandveiligheid werd geschetst, heeft de Commissie gezien het weinig florissante beeld aangedrongen op het ondernemen van actie. Ook nu wil de Commissie dat doen en heeft daartoe een aanzet tot een actieprogramma in haar rapport opgenomen: voor direct, maar ook voor morgen.

Vertrouwen is geschonden en – eerlijk is eerlijk – niet voor het eerst. Is het misschien dan toch zo dat we na verloop van tijd – als bestuur en samenleving – ons weer koesteren in het droombeeld dat het ons niet zal overkomen? “Dat gebeurt bij ons niet”, daarmee het zicht op risico’s en het beheersen daarvan uit het oog verliezend.

En als het mis gaat dan stellen we – politiek en samenleving - dat het anders moet. Daar is niets aan toe te voegen. Maar de echte conclusie moet eenvoudig zijn: dat we eindelijk eens gaan doen wat we reeds een aantal keren hebben afgesproken te doen. Uiteindelijk gaat het daarom: doen!

